

1975 AUG 30

NŐK LAPJA
Budapest

792

Hát lehet ezt a kilátást megenni?

Es egy kis 20. század, Borsos Miklós kútja

Színek és korszakok játéka

Útban a Vár színe felé

Ahhoz, hogy egy akkumulátor áramot adjon, időnként fel kell tölteni. Ahhoz, hogy egy ember égni tudjon, adni, világítani képes legyen, időnként fel kell töltenie, magába kell szívni a nyugalmat, a csendet, a szépséget, a harmóniát, azért, hogy szerte tudja árasztani maga körül a világban.

Mi, pestiek gyakran a Várban keressük a magányosság békéjét. Vissza-visszatérünk, elácsolgunk a már ismert házak elé, újra és újra megszámloljuk a Halászbástya boltíves fülkéit, a Mátyás templom csipkés tornyait, a Gellérthegyben, és ha még egy jó kávét, vagy egy frissítőt is megihatunk valahol, már meg is békélünk a világgal. Hogy fel van törve a macskakő? Hogy aszfaltozó gépek dohognak, hogy fűrógépek zörgik fel a csendet? Hát majd vége lesz egyszer ennek is. Addig is itt a Palota, az épülő királyi vár csendes, hűs teremsora, kiállítások, ásatások századokat felfedő békéje. Az egyik hirdetőszlop a Vár színházba, új bemutatóra hív. Bethlen Kata önéletírásából készült monodramát és egy G. B. Shaw darabot játszanak az idén, a Szonettek fekete asszonyát.

*

Bethlen Katának külön megörülök. Árva Bethlen Kataként emlegeti az irodalomtörténet, és valóban olyan megrázó sorsú, hogy árvasága akár szimbólum is lehetne. Mert vannak egyéni sorsok, melyekbe egy egész társadalom gondja sűrűsödik. Vannak személyes tragédiák, melyek egy egész kor megrázkódtatásai. És Árva Bethlen Kata sorsa ilyen. A 18. századi nagy vallási harcok idején élt. Kiváltképp Erdélyben dúlt az elkeseredett harc, lévén a fejedelemi család protestáns, a királyi uralkodó ház katolikus. A főurak attól függően, hogy a pillanatnyi politikai helyzet hogy kívánja, cserélték hitüket. Ezt a zaklatottságot, ezt a vallási ellentétek szülte tragédiásort hordozza a maga sorsában Bethlen Kata. A Bethlenek nagy protestáns családjából származott, édesanyja mégis egy katolikus grófhöz, Haller Jánoshoz kényszeríti. Hiába tiltakozott, hiába állt ellen, a házasság megkötöttet. ezzel vette kezdetét tragikus sorsa. Férje családja áttéríteni igyekezett, rábeszéléssel, tudományos vitákkal és megfélemlítéssel, de hiába. És ami számára a legnagyobb csapás volt, gyermekei közül csak a lányok kaphatták az ő vallását, fiai az ap-

juk hitére kereszteltettek. Mindössze tizenkilenc éves volt, amikor első férje meghalt. Néhány év múlva, huszonkét éves korában hozzáment a protestáns Teleki Józsefhez. Zaklatásai ezután sem szűntek meg. Volt férje családja sorra elperelte tőle gyermekeit, nehogy azok Teleki mellett protestáns nevelésben részesüljenek. Az anya tragikus sorsát betetőzte második házasságából származó gyermekeinek korai halála és végül Teleki József elvesztése. Harminckét éves korában maradt magára. Élete ettől kezdve árvaságban telt, örök percek és betegségek sorában.

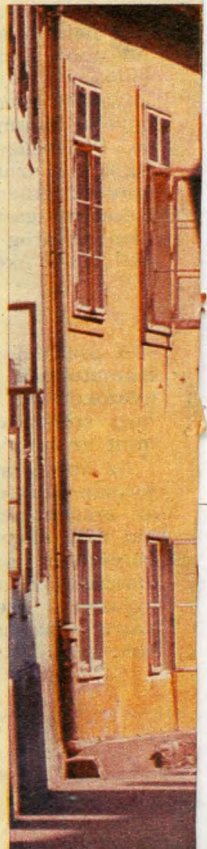
Volt azonban ebben a szomorú sorsú asszonyban valami rendkívüli erő. Udvarában maga köré gyűjtötte a kor művelt erdélyi protestánsait, hévizi és fogarasi udvara valószínűleg kultúrközpont lett. „Magyar bibliotheca”-jában értékes könyveket, kéziratokat gyűjtött, sőt mint az első magyar orvosnőt is számontartja a kultúrtörténet, irodalmi munkássága mellett. Önéletírása a magyar barokk kiemelkedő alkotása. (A 17–18. századi Erdély kedvelt irodalmi formája az önéletírás.) S Bethlen Kata, személyes életének kereteit kitérítve, sorsát egy nagyobb ügy, az üldözött „reformata religio” szolgálatába állította. Az irodalmilag megörökített magánélet így társadalmi jelentőségűvé vált. Szép nyelvezete, gördülékény stílusa méltán emeli őt első írónőink sorába.

*

Lassan le is értem a Királypincébe, az előadás színhelyére. Néhány éve tarták fel a ma álló királyi palotafüzérnek e legrégebbi épületét. Véletlenül találtam rá, mikor a jelenlegi pince alsó részét fedő törmeléket eltávolították. Most ez a Vár színháza, de két év múlva már megnyílik az újjáalakított Várszínház is. Valamikor a Carmeliták templomából építette át teátrummá II. József. Kezdetben a németnyelvű társulat volt, de színészetünk hőskorában, hosszú harc után, a magyarok nyerték el.

Reméljük, hogy megnyitás után sem maradnak el a Királypince színvonalas előadásai, a Nemzeti Színház vendégszereplései, hiszen bensőséges bemutatók már hozzátartoznak a Várhoz.

Eröss Ágota

háza

SZÉBENI ANDRÁS FELVÉTELEI

Mátyas templom „hímzései és csipkái”

Ilyen környezetben a kávé is jobban esik

Színészet, Fekete Géza allegorikus szobra az Oroszlános udvarban

Útban a Várpince felé

